Ч. 265 (13.810). Львів, четвер 4. жовтня 1934. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Лейбур Парті проти співпраці з комуністами.

ЛЬОНДОН, 2. 10. ПАТ. У Савтпорт почався вчора конґрес англійської робітничої партії Лейбур Парті. На конґресі дійшло до гострих суперечок меншости т. зв. соціялістичної Ліґи з поваляючою більшістю партії. Перша буря розпуталася підчас звіту виконавчого комітету про спільний фронт проти фашистів та створення допомогового комітету жертвам німецького й австрійського фашизму. Члени виконавчого комітету заявилися проти такого допомогового комітету та домагалися, щоби Лейбур Парті заборонила своїм членам належати взагалі до допомогового комітету. Цей допомоговий комітет під проводом льорда Марлея є під впливами комуністів. Від виконавчого комітету промовляв колишній міністр комунікації Морісон і гостро критикував Марлея та його прихильників які намагаються довести до співпраці з комуністами. Морісон домагався, щоби конґрес для добра партійної дисципліни заборонив членам Лейбур Парті належати до допомогового комітету жертвам фашизму. За його резолюцією голосувала подавляюча більшість делеґатів. Голосування виявило, що всякі спроби т. зв. соціялістичної ліґи довести до співпраці з комуністами розбилися.

Конґрес уладив бурхливу овацію для Артура Гендерсона, довголітнього ґенерального секретаря Лейбур Парті. Гендерсон заявив, що уступає зі становища секретаря партії з приводу старости і злого здоровля. Всі свої сили присвятить справі розброєння.

Підприємці проти перемиря з робітниками.

НЮ ЙОРК, 2. 10. ПАТ. През. Рузвельт оголосив заклик до підприємців і робітників, щоби покинули боротьбу. Робітники згодилися на перемиря. Підприємці висунули домагання до робітників, щоби підчас перемиря придержувалися теперішних умовин праці, бо у противному випадку не згодяться на перемиря.

Кара смерти для 9-ох комуністів.

СОФІЯ, 2. 10. ПАТ. Оголошено присуд у комуністичнім процесі. 9-ох комуністів засудили на кару смерти; 2-ох на досмертну вязницю, 33-х на 12 років; 39-ом припинили кару, а 42-ох звільнили.

Велика залізнича катастрофа.

КРАКІВ, 2. 10. ПАТ. Нині в год. 8-ій дійшло до залізничої катастрофи коло Кшешович. Поспішний поїзд, який їхав зі Зебжидович зударився з поспішним поїздом, який їхав з Ґдині. Причиною катастрофи густа мряка. Числа жертв покищо не устійнено. До Кшешович виїхала негайно комісія краківської залізничої дирекції з дир. Волкановським.

Перед новою кольонізацією нашиx земель.

ЩО МИ МОЖЕМО ПРОТИСТАВИТИ АКЦІЇ „ЗЕМСКОГО Т-ВА ПАРЦЕЛЯЦІЙНОГО" У ЛЬВОВІ?

III.

В попередніх уступах представили ми завдання „Земского Т-ва Парцеляційного" у Львові і вказали на ті матеріяльні засоби й можливости праці, які це Т-во має перед собою. А тепер спитаймо: Що ми можемо протиставити акції згаданого Т-ва?

У відповідь на це мусимо, на жаль, сказати, що дуже-дуже мало. До ведення парцеляційної акції ми не маємо зорганізованої ніякої установи і не маємо на ту ціль ніяких фондів. З цих та інших зрозумілих причин не маємо теж змоги використати при викупні землі безготівкових способів його фінансування. Вкінці від дирекцій чужих фінансових установ ми стрічали завжди і стрічати будемо й далі самі перепони. До того наш селянин майже перестав цікавитись купном землі, бо за готівку нині в рільнім господарстві дуже тяжко, а наші фінансові установи, яких фонди здебільша заморожені, не в силі давати нових кредитів. Про купно землі наш селянин тепер не думає тимбільше, що продавець з добре зрозумілих причин вимагає нині з правила цілої ціни в готівці.

ЩО МАЄ РОБИТИ НАШЕ СЕЛО?

Село наше не може рахувати на ніяку зорганізовану поміч згори, бо такої помочи воно через нашу нездарність і в повоєннім часі зовсім не мало, хоча тоді були обставини куди приятливіші і зорганізування такої помочи легке. Селові в наших дуже сумних обставинах не лишається нічого іншого, як звільнитися сяк-так з дотеперішнього задовження завдяки найновішій урядовій акції віддовження рільництва, отрястися з байдужности і братися живу з найбільшими зусиллями до купна землі. Ціни її тепер такі низькі, що навіть при теперішних мізерних цінах рільних продуктів купно землі нашому селянинові калькулюється.

Аби зберегти якнайбільше землі для себе, мусітиме тепер наше село часто-густо кооперувати з дідичами, хоча яким великим курйозом це неодному буде видаватись. Власник маєтности може дуже часто при теперішніх загонених обставах удержатися при власности, значить: не допустити до продажі своєї маєт-

Wyciąg z protokułu wspólnego posiedzenia niejawnego! Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w składzie wiceprezes S. O. Ł. Malicki jako przewodniczący, S. O. D-r I. Locker i S. O. R. Michele jako głosujący, w sprawie konfiskaty Nr. 258 czasopisma p. t.: „Dilo" z daty, Lwów, dnia 27 września 1934. do Sygn. VI. 1. Pr. 502/34. na posiedzeniu niejawnem w dniu 28. września 1934 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie, postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 26. września 1934 przez Starostwo grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t.: „Dilo" Nr. 258 z daty. Lwów, dnia 27. września 1934. zawierającego: 1) w artykule p. t.: „Na Chołmszczyni" a) w ustępie od słów: „Czoho ne robyły" do słów: „ministerstwa", b) w ustępie od słów: „Tam pidczas" do słów: „wybory", c) w ustępie od słów: „Ale czohoż" do słów: „Chołmszczyni", d) w ustępie od słów: „Podywy-[illegible]" do słów: „cerkwu" — znamiona występku z art. 127 k. k. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl §. 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21 ust. druk. z dnia 17. grudnia 1863. Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu zniesławienie Władz Państwa Polskiego w związku z otwarciem cerkwi na Chełmszczyźnie. Według §§. 487, 489, 493 p. k. oraz §§ 36 i 37 ustawy prasowej jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący: Ł. Malicki w. r. Protokulant: Wolański w. r. Za zgodność: [illegible] kier. sekret.

ности, оскільки продасть якусь частину маетку, часто вже кількадесять, ба навіть кільканацять морґів землі. І якщо обставини на це позволяють, то в інтересі нашого села є помогти зусиллям дідича удержатися при маетности, через купно від нього тої, звичайно невеликої, скількости землі. Село, ратуючи разом з дідичем його маетність від примусової продажі, оберігає для себе можливість викупити його землю постепенно в цілости, коли натомість майже кожна маетність, продана чи то на ліцитації, чи з вільної руки дідичем, який не має змоги при її власности вдержатись, побільшить запас землі, призначеної на скольонізування чужим елементом.

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

Наше громадянство всеж таки не може байдуже приглядатись тяжкому змаганню села за його варстат праці і повинно бути селові в цьому ділі помічне. Вже за кольонізацію в перших, повоенних роках мусить наша суспільність у деякій мірі приписати сама собі вину. Ратувати землю для свого народу було тоді розмірно легко. Ціни за землю були в тих часах незвичайно низькі, її просто роздаровувано, бо морґ доброї землі коштував тоді переважно всього два-три кірці збіжа. До того село тоді було засібне в готівку, а зза океану плили масово доляри. На жаль, цією справою абсолютно ніхто у нас не займався, не було ніякої, хочби найпримітивніше зорганізованої акції. І вислід такий, що чужий елемент забирав масово найкращу землю, а нашим селянам девалювалася безліч корон і марок, якими ще нині діти бавляться. Дійшло до того, що наші селяни просяться тепер у кольоністів на роботу, щоб заробити у них кількадесять сотиків...

Нині щонебудь у цім напрямі поважного зробити куди тяжче, але все таки громадянство не може байдужно приглядатись, як решту запасу землі будуть у нас ділити між пришельців із заходу. Перш усього вся українська суспільність повинна негайно стягнути без винятку свої грошеві ощадности з чужих інституцій та ульокувати їх у своїх установах, даючи їм у той спосіб змогу без жадніських жертв зі свого боку подати селові хоча сяку-таку грошеву поміч на викупно землі.

ОБОВЯЗОК ПРОВІДНИХ КРУҐІВ

Думаю також, що обовязком провідних кругів суспільности є створити якусь організацію, що повелаб відповідну роботу, бо ніяк не можна зрозуміти, чому про найважнішу справу, від якої залежить наше бути або не бути, ніхто не думає, гейби та справа торкалась китайців, а не нас самих. Очевидно — таку організацію слід покликати до життя без великого шуму в інтересі самої справи.

Вкінці обовязком Української Парляментарної Репрезентації звернути увагу урядовим чинникам на те, що зазіхання на варстат праці нашого селянина не ведуть і не доведуть до нічого доброго.

IV.

Наші інформації можуть бути в деяких подробицях неточні, бо й не маемо доступу до джерельних матеріялів. Одначе в загальному вони вірні. Факт, що тепер всі сусідські чинники урядові і приватні пропагують гасло „Polska ziemia tylko dla polaków" — безсумнівний. З форсуванням кольонізації наших земель польським елементом стрічаемося зрештою на кожнім кроці. Земельні уряди, які влучено до адміністрації, явно-славно вимушують на власниках, щоб вони не продавали землі нашим людям, лиш полякам, або тим, що змінять обряд. Ті самі уряди змушують власників віддавати маетности до парцеляції [illegible] основаній Акц. Спілці, відмовляючи [illegible] дозволу на парцеляцію і т. д. Зновуж [illegible] розпочала вже парцеляційну продажу [illegible] ґрунтів, ставить справу зовсім ясно, [illegible] „для русінуф" землі не мае.

Краківський відділ Рільного Банку [illegible] сує в широкій мірі купно-продажу [illegible] господарств у західній Галичині, власники [illegible] переселюються на наші землі. У війську, [illegible] гально відомо, йде широка аґітація в [illegible] напрямі, щоб старшини і підстаршини купували масово землю у воевідствах з українською більшістю; наслідки цієї аґітації видно вже нині.

З того бачимо, що на наших землях [illegible] організація всіх і вся, щоб і клаптик землі [illegible] но-галицьких дідичів не попав в українські руки і щоб якнайбільше чужого елементу поселити на наших територіях. Отже момент дуже грізний, переломовий! Час наглить, тому українське громадянство мусить безпроволочно зареаґувати і зібрати всі сили до оборони.

Агроном.

Чи є нові засоби міжнародньої пропаґанди?

Американський діяч Айві Лі видав невеличку книжку „Проблема міжнародньої пропаґанди. Нова техніка необхідна для зміцнення порозуміння між народами". Розіслав він її до всіх часописів у світі і таким робом попала вона на стіл нашої редакції. Був це спершу виклад, зроблений у Льондоні для людей, що цікавляться міжнародніми справами. Лі вірить у необхідність порозуміння між народами. Для цього порозуміння повинні працювати всі ті, що не вірять у війну як едину розвязку конфліктів. „Війна — каже він — це по суті признання факту, що народи остаточно не знають інакше розмовляти, як гарматами".

У 1914 р. ніодин уряд не хотів війни, а проте ніодин не вірив другому, коли той запевнював, що війни не хоче. Народи не бажають війни і їх едине бажання — споживати спокійно плоди своеї праці. Нинішня економічна катастрофа це наслідок факту, що при мирових договорах сиділи політики, а не люди, які хотілиб направити будівлю, розхитану війною.

ЗВІСТКИ І ФАКТИ НЕ ДОХОДЯТЬ ДО МАСИ.

Американський дослідник сучасних міжнародніх відносин стверджує, що одна з важних причин нинішнього безладдя це те, що народи не знають дійсного стану справ. Вони розмовляють не тільки ріжними мовами — реаґують зовсім інакше на звістки і факти. Передовсім пропаґанда звісток і фактів не наладнана як слід. Ті, що роблять цю пропаґанду, не журяться, щоб представити самі факти, і змальовують їх, забарвляючи по свому, маючи на увазі ріжні інтереси.

Друга обставина — служба преси в руках тих, що ведуть ці інтереси. Французький нарід купував у щирій вірі папери російської позички у 1906 р. і щойно по війні виявилось, що французьку пресу купив був для цієї пропаґанди царський уряд.

Не може істнувати пропаґанда без здорової та чесної політики. Основи цієї політики треба виложити ясно і прилюдно, щоб усі знали, куди вона йде. Уряд треба оцінювати на підставі вчинків, а не слів.

ЗАВДАННЯ УРЯДУ.

Загал мало знае про діяльність свого уряду. А проте кожний нарід приймае політику свого уряду, що боронить так мовити „національних інтересів". Не диво, що переконати в цих інтересах інші народи — важко; вони мають теж свої інтереси. Високим завданням урядів було би використовувати пресу для точних інформацій. Якщо ці інформації малиб на меті правду, то нема сумніву, що правда прокладалаб собі шлях.

Одна характеристична ознака нинішньої доби — маса дійшла до голосу. Навіть диктатори, що ведуть її, підлягають її контролі. Но американський уряд радо змінив би [illegible] щодо воєнних довгів з европейськими держа[illegible]

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 4. ЖОВТНЯ 1934.

ВАС. МУДРИЙ. 11

З подорожі до Швеції.

ВРАЖІННЯ ЗІ СТОКҐОЛЬМУ.

Блукаючи кілька днів по Стокгольмі, мені не довелося бачити ні одного воза, запряженого в коні, ні одного коня на вулицях шведської столиці. Цілий комунікаційний і транспортовий рух там змоторизований. Рух авт, автобусів і вантажних авт у Стокгольмі великий. Так само дуже рухлива там комунікація моторовими човнами.

У будень передполуднем ви стрінете на численних площах цілі ряди прегарних, критих авт (лімузин), що стоять без ніякої опіки й обслуги. Це приватні авта, якими приїзджають урядовці на заняття. Коло третьої години сполудня ті авта ідуть у рух і роями розсипаються в усіх напрямах міста. Це шведські урядовці і взагалі ділові люди вертаються домів із варстатів своеї праці. Таке саме явище заобсервуєте і на побережжах численних проливів, переважно біля мостів. Там при березі стоять сотні моторових човнів теж без ніякої опіки. Це теж приватні човни, що ждуть безпечно на своїх власників, які працюють по урядах і підприємствах.

Богаті ці шведи, коли в них так дуже поширені названі приватні комунікаційні засоби. Крім того вони і дуже висококультурні та поставили в себе на незрівнаний рівень прилюдну безпеку, коли так преспокійно лишають свою власність на прилюдних, загально доступних місцях і не побоюються за її долю. Але такий стан треба приписати не тільки добре зорганізованому апаратові прилюдної безпеки, але й високорозвиненій моралі та глибоко вкоріненій пошані до індивідуальної власности.

У Швеції майже всі залізниці зелектрифіковані, всі ріки й потоки врегульовані та пристосіблені до плавби човнами там, де це, очевидно, можливе і корисне.

Літом не багато шведів живе у місті. Маю на думці Стокгольм. Більшість їх живе в окремих літніх оселях, далеко поза містом. Я мав нагоду оглядати ці літні оселі. Це невеличкі дво- три- і чотирокімнатні, переважно деревляні, дімки з городцями, квітниками в романтичних околицях, переважно серед чатинних лісів. Кожний дімок призначений для одної родини. Величина дому чи віллі залежить, очевидно, від матеріяльної спроможности власника. За Стокгольмом є окремі літні оселі і для робітників. Це переважно одно- і двокімнатні домики. Всі вони теж мають свої городці та квітники, а то й садки.

Такі літнища, чи літні оселі мають електричне освітлення, водотяги й такі улогіднення, про які, скажімо, в наших містах нікому і не снилось. Там є електричні холодільні, електричні печі, електричні т. зв. пригрівальні для страви і т. подібні, недоступні й невидані в нас вигоди.

Будові й розбудові таких літніх осель не тільки сприяє, але й активно допомагає держава. Зокрема, допомагає вона кредитами урядникам і робітникам, але не всім, а тільки таким, що є жонаті і мають щонайменше двое дітей.

Стокгольм є містом, у якому на диво є дуже багато вільних помешкань. Чому? — спитаєте. Причина цього явища дуже знаменна і для наших мешканців міст буде малозрозумілою. Якіж помешкання пустують? Отже незамешканими стоять прегарні, повним комфортом, на наші відносини, вивіновані помешкання, себто помешкання з електричним світлом, лазничками, з теплою і холодною водою. До того це помешкання в нестарих, передвоєнних камяницях. Шведські міські громадяни мають тепер більші вимоги до помешкань. Описаний комфорт їх не задовольняе. Вони перепроваджуються до нових домів, що є висловом наймодерніших здобутків будівельної техніки. Ці нові, повоенні доми будовані у формі великих бльоків з великими подвірями, в яких є деревина і квітники, словом городи. Кожне помешкання вивіноване не тільки в лазничку, але й в електричні приряди до чищення підлоги, меблів, до прання білля, до варення, огрівання, пригрівання і навіть масажів. Кожне помешкання мае невеличку електричну холодільню. Спальні в них уряджені так, що на день у них ліжко ховається в стіну. Наслідком того стокгольмці займають у тих нових домах три кімнати замість пяти у старих помешканнях. Ось чому тепер у Стокгольмі багато вільних помешкань. Старі, передвоєнні доми, з комфортом у нашому розумінні, тепер перебудовують, поправляють і вивіновують у найновіший комфорт, але це йде повільно і не всюди воно можливе.

Стокгольм визначається, як це вже я писав, надзвичайною чистотою. Всюди, в усіх льокалях ця чистота хопае вас за очі. Навіть у місцях загального прилюдного ужитку ця незвичайна чистота доведена до невидальних [illegible] границь. І там ви найдете чистесенький рушник і мило і дзеркало, а в умивальниках навіть теплу та холодну воду.

рами, але опінія американської маси не дозволяє на це. Американський нарід не хоче передати своєї долі опіці міжнародного трибуналу, що радить в Европі.

Одна велика перепона, щоб поширити ідеї міжнародного порозуміння це дипльоматичний жарґон. Договори і ноти держав уживають такої правничої стилістики, що інтелігентний загал їх не розуміє. З другого боку великі промовці та письменники самою суґґестією слова уміють промовити до глибини сердець свого народу, якого психольогію знають.

У ДОБІ ТЕХНІКИ.

У добі великої техніки, пропаганда не використала засобів, щоб поширювати ідеї, потрібні для змінення націй і держав. Треба взяти на увагу три засоби, які слід би використати у міжнародній пропаганді. Ось вони: преса, кіно та радіо. Преса могла би при допомозі урядів розкинути міліони примірників із ясними інформаціями. Нема сумніву, що якби широка маса читачів ознайомилась була нпр. з основними тезами такої книжки як Кейнеса „Економічні наслідки миру", то погляди людей на наслідки війни були би зовсім інші. У пресі можна популяризувати складні факти, а навіть ілюструвати їх.

Автор наводить приклад манджурського конфлікту. Мало хто знає, як багато Японія зробила доброго в Манджурії і японці досі не зуміли зеднати собі симпатії в цій справі тому, що світ не поінформований про те, що діється.

Окреме місце у пресі займають оголошення. Мало який уряд уміє ними користуватись для поширення точних і правдивих звісток. Великі торговельні фірми знають силу такого впливу. На жаль, цей вплив поширений досі тільки на інтереси, а не на ідеї.

Кіно і радіо могло би міліонам представити дійсний стан справ, політичних та економічних, якби ми могли постійно чути представників держав і діячів у тих хвилинах, коли вони рішають справи першорядної ваги. Остаточно все зводиться до доброї волі та щирости. Ці ідеї мало мають спільного з дотеперішними методами пропаганди серед народів. Новий світ вимагає нових метод, але чи є надія їх здійснити — на це не находимо відповіди у книжечці Айві Лі.

Чи Ви вже зложили книжки або даток на купно доброї книжки для наших братів на заході?

Спустошення гураґану.

ВЕЛИНГТОН, 2. 10. ПАТ. Над частиною Нової Зеляндії лютував страшний гураґан, який заподіяв великі спустошення. Залізнича, телефонічна і телеграфічна комунікація перервана. На дорогах лежать дерева, повиривані з корінням. Численні плянтації знищені. Матеріяльні втрати годі покищо обчислити.

Словом, Швеція є країною високої культури, а при тому строгих обичаїв і питомої її населенню суворої моралі. За свій короткий побут у Стокгольмі і заледви кількагодинний побут поза ним, важко було все зглибити і пізнати, але сам поверховний контакт з тією країною та її життям наповнив мене ще більшими симпатіями, ніж вони були до неї досі.

*

Виїздив я зі Стокгольму з жалем, що не міг у ньому лишитись на довше. Корабель поніс мене і моїх товаришів на полудне. Море було неспокійне. Ще у фйордах почали подорожні хорувати на морську недугу. Колиж ми виплили на повне море і коли колихання корабля ставали чимраз сильнішими і монотоннішими, морська недуга робила серед подорожніх спустошення. В їдальнях у часі їди були пустки. В кабінах, на чердаку і на коридорах ви стрічали сліди тієї прикрої недуги. Яких 80 відсотків подорожніх хорувало на неї. Від самого виду її жертв можна було розхоруватись. Ті, що не давались морській недузі, блукали по чердаках, заглядали зчаста до бару та заливали себе коняком, щоби замкнути таким чином до себе доступ невмолимої недуги. Мене вона якось не чіплялась і не підкосила, але зате мій товариш з кабіни пролежав і промучився від неї всю дорогу від Стокгольму до Гдині. Найприкрішою була ніч. Мене зовсім не тягнуло до кабіни, де треба було стояти лице в лице з недугою і тому пів ночі проспав я на чердаку, а решту ночі мусів пробути таки в кабіні. На другий день чердаки були заложені недужими. Всі вони лежали апатично і терпіли. Ждали-вижидали з резиґнацією спасенного суходолу. Вкінці під вечір він явився.

—o—

Бюрократична вдача і манія „дістатися в пани".

Кілька уваг у дискусії на тему розбудови українського промислу.

I.

На сторінках нашої преси ведеться жива дискусія на тему створення українського промислу. Забирають в ній голос наші техніки-інжиніри, громадські діячі. Намічують детальні пляни організації поодиноких галузей промислу, появляються навіть до подробиць виготовлені теоретичні схеми цілої нашої національної індустрії, а її завершенням — українським промисловим банком.

У цій дискусії, б'ється головно на безробіття нашої інтеліґентної молоді, яка малаб знайти працю в нашому промислі, вдаряється в патріотичну струну почувань.

Дивне, що в цій дискусії наших економістів-теоретиків та громадських діячів не забирали досі голосу чільні практики нашого промислового, купецького й ремісничого світа. Не чули ми голосу пп. Преторіюса, Мих. Стефанівського, Ів. Глинчака, А. Заяця, М. Галібея, Тита Яримовича, Ів. Майків (з Тернополя), дир. Чумака, Авдиковичевої, Д. Стецькова і ін. (Мої знайомі хай дарують, що їх тим способом викликую до дискусії), які або самі ведуть свої власні підприємства, або кермують ними. Їх життєвий досвід, їх невдачі та успіхи булиб може не тільки цікаві, але й повчаючі. Так само ніхто з наших робітників — а такі певне є — які працюють у чужих промислових підприємствах не подав нам своїх помічень про ті фабрики та їх підстави істнування.

Так і видно, що в дискусії над створенням нашого промислу ставимо щойно перші кроки.

Це й не диниця, коли навіть наше гарне письменство, поза деякими спробами Франка, Черкасенка та молодших письменників на Радянській Україні, не дало нам такого опису модерної фабрики як це маємо у Золі, Сінклера, Келермана, Фалькберґета, або хочби у Жеромського. Трудно, література — чи хто хоче, чи не хоче — це віддзеркалення життя. Наша література має описи степів, бо фабрик у нас мало, та й вони не дуже цікавили наших письменників саме тому, що їх було мало.

Степовий характер нашої території та нашого життя був не тільки, як це вже нині загально признають наші історики, причиною наших державних трагічних невдач, але цей степовий характер народу не дав нам змоги створити свого рідного промислу, своєї торговлі, не сприяв навіть витворенню великого зацікавлення ними.

Досить вказати на те, що наші емігранти в Америці, які працею у великих фабриках доробились майна, вернувши до краю вкладали свої доляри не у фабричні підприємства, а в купно землі. Чи тут не відізвався у них атавізм степу? Чи дух розлогих наших степів не спинив їх піти слідами Батя? Чи може конструкція ума нашого еміґранта в Америці не дає йому змоги засвоїти собі досвіду та практики новочасної фабрики, в якій він працює? Цьому перечилиб ті великі підприємства — які як це впевняють наочні свідки, — в Америці є, та яких власниками є саме українці.

Та як би не було, загал мусимо признати, що на полі творення нашої індустрії кладемо ми покищо тільки перші, дитячі ще кроки.

Багато зложилось на це причин, що так воно є. І брак своєї держави й політичні умовини життя в чужих державах і спосіб життя нашого народу, природа нашої території і т. д., все те не сприяло розвиткові нашого промислу.

Але те, що нашими природними багацтвами пр. нафтою, покористувалися чужинці, це таки у великій мірі наша власна вина. Не тільки простий наш селянин не вмів та не вірив, що можна творити свій промисл, але навіть наші інтеліґенти не були певні, що у нас такий на ширшу мірку промисл можливий та поплатний. Адже син такого діяча як о. Качала створив фабрику мінеральних вод у Києві, а чомусь не звернув свого хисту пр. до Трускавця чи Криниці на Підкарпаття. Не було у нас навіть таких як у поляків — Леваковський, Длуґош, Корфанти і ін.

Нас побиває тут не наша бідність, не брак капіталів, але **недостача а то й цілковитий брак людей здібних творити промисл, працювати у ньому, бути його піонірами та керманичами.**

Дотеперішній спосіб життя та виховання так нашого простолюддя як і інтеліґенції далекий був від життєвого ризика. Селянин мав поле, худобу, хату — їх майже незмінну вартість мав усе перед очима, наглядно, — інтеліґент знову так привик до „пенсії" на кожного 1-го, як селянин до кіп у полі та худоби в стайні, один і другий не розумів та далекий був від непевного, нестійного та ризиковного способу життя промисловця. І селянин і інтеліґент так засиділись на своїх постійних місцях, один на ґрунті, другий на бюровій посаді, що не мали охоти пускатись на ризиковні, чужі, для них непевні шляхи, „промишляти", думати в житті.

Це видно ще й нині. До клясичної ґімназії йде більше молоді, не тільки з інтеліґентних, але й зі селянських та навіть робітничих кругів і то молоді не все здібної до клясичних студій. А до наших торговельних та промислових шкіл треба тут молодь аж заагітувати.

Не знаю скільки наших укінчених ґімназистів зголосилось до торговельної школи Тов. „Просвіта", чи до терміну у наших варстатах, але чув я, що на І. рік духовної академії в одному Львові, вплинуло поверх 350 подань, дарма, і священичих місць не стає і життя парохів тепер злиденне.

Або чиж нормальне це явище, коли у самому тільки Львові, як це стверджують дані наших організацій, є 75 українських лікарів і 47 адвокатів на нецілих 200 наших промислових та торговельних фірм? Нічого тут не помагає наука, що бюрових чи інтеліґентських посад тепер мало, що погоня за ними майже безвиглядна, що фізичної праці, промислу нам потрібно, що тут доволі вільних місць.

Ще якби може хто створив нам промисл, поставив фабрики, то може пішлиб ми до них працювати, але самим створити собі варстати праці, нам чомусь тяжко...

У нас є охота вживати „піти в пани", але до того йдемо старим втертим шляхом, клясичною ґімназією, урядничою клямкою, випрошуванням посад, але ніколи напругою своєї духової та фізичної енергії. Цікаво теж, що у погоні за „панською клямкою" перед ведуть чомусь саме діти наших низів. **Знаю селянського сина, абсольвента фільософії з учительським іспитом, який для посади змінив обряд, оженився з донькою графського льокая, посади ґімназійного вчителя всетаки не дістав і нині сидить у тестя на карку та за 20 зол. місячно як голова читальні Т. Ш. Л. викладає там: „з дзєюв ойчистих", хоча пониженням для себе вважав бути склепарем в місцевій кооперативі.** Знаю другого **теж селянського сина, що ходив на теольоґію, змінив обряд, оженився з донькою кольоніста та через протекцію польського ксьондза дістав посаду „аж" дієтаря у старостві.**

Звести боротьбу з манією за всяку ціну дістатись „в пани" легким способом, це одно з найперших та найважніших завдань на шляху творення національного промислу.

Антін Чернецький.

---

30 годин праці.

НЮ ЙОРК, 2. 10. ПАТ. Провідник федерації праці в Злучених Державах Ґрін на конґресі професійних союзів у Сан Франціско висунув домагання 30 годин праці на тиждень для робітників.

Його домагання привитали делеґати робітників бурхливими оплесками. Ґрін підкреслив, що уряд Рузвельта багато зробив для боротьби з безробіттям. Одначе не треба спинятися на половині шляху, бо число безробітних доходить у Злучених Державах до 10 міліонів. Ґрін виступив з гострою критикою проти підприємців обвинувачи їх за викликання страйку ткачів, який довів до кривавих заворушень страйкарів.

Знову зменшення українського учительського стану.

Цифровий стан українського учительства на наших землях в прискореному темпі маліє. Недавно один достойник з воєвідства чванився, що польське вчительство збільшилося ледви на 8 прц. а українське аж на 20 прц. і покликався на офіціяльні числа зі шк. кураторії. Про дійсний стан хай говорять цифри:

За часів Австрії на території цілої Галичини було коло 8000 учительських сил, а між ними 3.500 українців. Тодішня влада, зложена з самих поляків, приймала кожне число учительських кандидатів на посади, та держалася тої засади, що до українських громад давала українців. А як дали до української школи якого поляка, то він мусів знати основно українську мову і мусів визначатися толеранцією та знанням українського народу, його звичаїв та віри. Тепер той стан основно змінився. На території лише Східної Галичини, себто під владою львівської шк. кураторії, є близько 14,000 учительства, а в цьому не цілі 2.000 українців, — отже число не піднеслося, а впало на 40 прц., — зате цифра польського вчительства шостикратно збільшилася!

Той стан з дня на день змінюється на нашу некористь! Цілими громадами переносять українське учительство на етнографічні західні польські землі, або посилають їх на емеритуру. Вже в минулій соймовій каденції доказували наші посли зі соймової трибуни, що коло 600 учителів-українців ми втратили через їх спенсіонування в останніх роках — а на їх місце не дістали ані 1/10 частини молодих українських учительських сил. В цьому році справа знову погіршилася. Впродовж останніх днів перенесено на захід 7 учительських українських сил, спенсіоновано 41 — а візвано до лікарської комісії 18: — значить, тратимо в кількох тижнях аж 66 учительських сил, а на їх місце не дістаємо нікого. Імена перенесених і спенсіонованих подамо до прилюдного відома в найближчих числах „Діла".

Не помогла теж інтервенція у міністра освіти. Міністр далеко а інспектор близько. Інспектори (нема між ними ні одного українця) висилають масово наше вчительство на емеритуру, аби на це місце дати поляків. Знаємо факт, що інспектор Урбанський з Городка так спішиться в цій роботі, що хоч 2 учительські сили ще не дістали емеритального декрету, а він вже на їх місце прислав 2 польські контрактові сили, та погрозами домагався передати їм школу. А не забуваймо, що в Городенщині нема ані 15 українців-учителів.

Громадяни Гаїв коло Львова від двох літ домагаються хоч одної української учительської сили та даремний їх труд — хоча з Львівщини усунено 50 прц. українського учительства. Таких фактів маємо без кінця.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Премієр Мадярщини Ґембеш заявив журналістам що по повороті з Варшави поїде до Риму.

— Бельгійський міністр Местріо заявив на зборах ліберальної партії у Монт, що урядовцям обнижать платні на 20 відсотків з метою вирівняти міліярдовий недобір.

— До Москви приїхав новий німецький амбасадор ґраф фон дер Шуленбурґ.

— Большевицьким амбасадором у Парижі буде теперішній амбасадор у Токіо Юренев

— Господарська Рада держав Малої Антанти закінчила свої наради. Рада устійнила договори про співпрацю в ділянці залізничої, телефонічної, телеґрафічної та повітряної комунікації, плавби Дунаєм, туристики і т. д. Найближчі сходини відбудуться в Празі в січні 1935. р.

— Адвокати на Мальті оголосили 24 годинний страйк проти введення до суду мальтанської мови.

— У місті Тунг-Чу в Манджу-ко покарали смертю 15 комуністів, засуджених за державну зраду.

— У Льондоні кружляють поголоски, що румунський король Карло погодиться зі своєю дружиною княжною Оленою.

—o—

Димісія еспанського уряду.

МАДРИД. 2. 10. ПАТ. Премієр Сампер заповів парлямент, що уряд уступає. Опісля зложив президентові прохання з димісією уряду. Президент Замора приняв димісію. Сампер радив президентові, щоби не розвязував парляменту, але утворив уряд при піддержці радикальної партії. Ґіль Робль, провідник „Народньої Акції" гостро скритикував уряд заявляючи, що його партія не буде піддержувати уряду. Ґіль Робль має за собою 115 послів. Кортези перервали свої наради аж до утворення нового уряду. Вівторок президент відбув наради з провідниками партій. Поліція вдержує строге поготівля щоби не допустити до заворушень крайніх організацій.

—o—

Димісія румунського уряду.

ПАРИЖ. 2. 10. ПАТ. Аґенція Аваса повідомляє, що прем. Татареску зголосив димісію цілого румунського кабінету. Король Карло приняв димісію уряду і доручив прем. Татареску утворити новий уряд.

ЖЕНЕВА. 2. 10. ПАТ. Представник аґенції Аваса довідується, що причиною димісії румунського кабінету було уступлення міністра закордонних справ Тітулеску. Його димісію прем. Татареску приняв. Мін. Тітулеску є прихильником більше самостійної міжнародньої політики Румунії, бажаючи взяти на себе повну відповідальність. Зустрінувшись з опозицією мін. Тітулеску зголосив свою димісію.

БЕРЛІН 2. 10. ПАТ. З Букарешту повідомляють, що мін. Тітулеску не ввійде до нового кабінету.

ПАРИЖ. 2. 10. ПАТ. Аґенція Аваса повідомляє з Букарешту, що мін. Тітулеску уступив ще перед збірною димісією цілого уряду. Одною з причин була ріжниця поглядів з прем. Татареску на розвязку проблеми національних меншин, яку висунено на останнім засіданні Ради Ліґи Націй.

Смерть летуна.

АМІЄН, 2. 10. ПАТ. Летун Лемоан вискочив з легкопадом з літака. Одначе легкопад не отворився і Лемоан убився.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 4. ЖОВТНЯ 1934.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК.

Тло Федьковичевої доби.

Хвиля галицького відродження вдарила була досить бадьоро й надійно і здавалося, що вже справді прийшов благословенний час... Працювала вже повна громада людей, як митр. Ангелович, Мих. Гарасевич, Андрій Білецький, Микола Скородинський, Арсен Радкевич, Модест Гриневецький, Матвій Шанковський, Іван Земанчук, Петро Лодій і здавалося, що справа відродження на добрій дорозі, а прецінь не так склалося.

Виклади на університеті (теольоґія й фільософія) зразу цікаві, скоро перевелися на тарабарщину і знеохотили молодь. По 1814. році розвиває діяльність Іван Могильницький, що складає підручники та вводить до школи народню мову. Помагає йому Іван Лаврівський, канонік перемиської капітули. Зявляються граматики: Павловського та Левицького — остання надрукована в друкарні еп. Івана Снігурського, який щиро піддержував ці почини.

Ентузіязм для народньої мови й творчости панував у всьому славянському світі. Ще в 1821. р. проф. Гітнер в часоп. „Der Pilger von Lemberg" звернув був пильну увагу на народні пісні — ґрунт для Шашкевича був підготовлений. До поширення народньої мови причинилася також революційна література по польськім повстанні 1831. р., хоча та мова ніяк не відзначалася чистотою. 1835 р. заборонила цензура „Зорю", 1837. завязується „Русалка Дністрова" й від того часу властиво датується відродження. Але розкол суспільности вже тоді був видний. Русофільська тенденція, що від кінець XVIII. ст. вийшла з Підкарпаття (Орлай, Балудянський, Кукольник, Лодій) скріпилася 1849 р., коли російське військо машерувало на Угорщину. З початком пятьдесятих років русофільський рух був уже знаний у політичних колах. І вже рано, ще скажатиб у пеленках, треба його розуміти не як політичну орієнтацію, а просто як ренеґатство, національну зраду — і в цьому вся наша траґедія. Русофільську „обєдинительну" діяльність на тлі політичнім вела у Відні російська амбасада. Перші кроки в Галичині ставлять Кепен і Поґодін (у Відні Татіщев), ці тенденції находять ґрунт головно серед духовенства, бо Росія спомагала ту „Подяремну Русь" грішми й посадами. Ще до кінця 30. р. р. симпатії були по боці Австрії. Колиж почули в Галичині „теплу" руку батюшки-царя, поґодінська кольонія започаткувала зі своїм „атаманом" Д. Зубрицьким ганебне діло національного яничарства. Про дійсну Росію й рос. мову ніхто не мав поняття. Церковну мову вважали саме за російську, мішали сюди всячину, а коли додати ще й польонізми, то справді було це „столпотвореніє", що зродилося з нездорових випарів. Повстало щось таке, що, як каже Франко, товклося, мов Марко Проклятий, — не маючи вступу ні до пекла, ні до неба — бож це не була мова! Це письменство не дало ані одного твору, ані не виховало письменників, які в скарбницю творчости внеслиб щось живе, оригінальне, закінчене. Найшла „духова пошесть", москвофільство, що стало підточувати молоду силу наростаючої інтеліґенції. Граматик Йосиф Левицький обурюється на цю „мову" й називає її: **ein Muster der babylonischen Vermischung moskowitischer, polnischer, kirchenslawischer und kleinrussicher Sprachelemente.**

Початки відродження в Галичині звязані зі спробами створити з церковно-славянської мови мову літературну й тому так завзято поборювала духовна цензура гурток Шашкевича. Зрештою сам Зубрицький, як каже Возняк, зовсім не розумів славянського відродження, а в мовних справах не визнавався зовсім.

За Зубрицьким пішов Головацький, а далі цілі гурти. Помагала тут Росії сама Австрія, яка давила всякі прояви літературного життя. В 1846 і 1847 зявляється у Відні „Вінок" під ред. Івана Головацького, але на другій книжці він мертвіє і перестає продовжувати традиції Шашкевича.

Від 1840. року доводить Ант. Петрушевич, що російська мова то не московська а доруська, очевидно не зі становища нинішньої фільольоґії. Від 1851. р. підпадає цьому курсові також „Зоря Галицька". Але література тим язичієм, що хотіло звати себе російською мовою, була таки неможлива, бо як каже Верхратський — „з розвінням язика також і зміст річи ставав незугарний і вялий". Поґодинська кольонія піднесла голову. Качковський підпомагає: „Ладу", Поґодін „Семейную библьотеку". Але коли зі „Зорі" уступили Дідицький і Шехович, а прийшли молоді люди як: Климкович, повіяло новим духом. Поволі, але твердо зарисовувалися два табори, які ніколи не поєднаються: одні ті, що з народом і його мовою, а другі ті, що все народнє мають в погорді і без лиця переходять у ворожий московський табор, ренеґати. Була це траґедія — страшна траґедія народу, яка й до нині не зовсім скінчилась.

Коли ще взяти під увагу азбучну війну, що затяглася аж до 1859 р. від виступу Йос. Лозинського в р. 1835. (Ruskoje wesile), матимемо повний образ безладдя, яке поправді в тім часі тяжко було опанувати. Справа з латинкою не повелася, але урядово задумав її перевести Іречек — та це йому також не вдалося. Також стала тоді актуальна справа правопису, якої першим реформатором у Галичині був Шашкевич, що ввів фонетику, пізніше Йосип Лозинський і Йосип Левицький. Наука української мови стояла нижче всякої критики. Інших предметів майже до кінця 1867. р. з вийнятком релігії вчили в німецькій мові.

Як впливало „язичіє" на молодь, хай посвідчить уступ зі Споминів Ол. Барвінського: ч. І: „В дальших клясах нижчої ґімназії учив Климентій Мерунович і свящ. Лопушанський. Мерунович був образований і тямущий професор. Однак руською мовою літературною вважав він церковно-славянську, якою видав у Львові, 1852 р. „Покореніє Новгорода, повѣсть историческая изъ Карамзина", що нам давав до приватної лектури. (sic!) одначе без уваги на гарну тему та на царську постать Марти Борецької, ми не могли цією одушевитися, а навіть до кінця дочитати цієї книжечки, бо вона була нам зовсім незрозуміла". Були спроби впровадити до школи московські книжки, а заходів у цьому напрямі вживали Я. Головацький, Маркил Попель, Л. Цибик, Гушалевич. Взагалі десятиліття 1849—1859 лишилося в памяті під назвою „тісні роки".

(Далі буде)

З церковних справ.

АНАРХІЯ СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ.

Про анархію й розлом у російській православній церкві в Америці свідчить хоч би отся ліста тамошніх православних єпископів:

Московський патріярхат, яким кермує митрополит Сергій (приняв тепер титул московського), має в Злучених Державах свого представника в особі архиєпископа Вениямина Федченка (Н. Йорк). Церква, якій проводив недавно померший митрополит Плятон, має отсих єпископів: Теофіля Пашковського (С. Франціско), Арсенія Чаговця (Канада), Леонтія Туркевича і Вениямина Басалиґу. Врешті ерархія, що визнає владу Синоду в Карлівцях Сремських (Сербія), складається з єпископів: Тихона Троїцького (Н. Йорк), Йосафата Скородумова (Монтреаль, Канада), Теодозія Самійловича (С. Франціско), Адама Филиповського і Віталія Максименка (Дітройт).

Крім того окремі ерархії мають православні греки (є їх теж кілька!), сирійці й ін. Щодо українців, то між ними в Північній Америці розвивають діяльність дві головні православні церковні організації: автокефальна під проводом архиєпископа Теодоровича та українська православна церква, якій проводив недавно померший єпископ о. д-р Йосиф Жук (тепер без єпископа).

Всі ті церкви і їх ерархії поборюють себе взаїмно, а навіть анатематизують одна другу. А все в імени православної церкви, яка, до речі, має в Америці значно менше визнавців, як церква греко-католицька.

ПРОТЕСТАНТСЬКА КУЛЬТУРА ВЕДЕ ДО БЕЗБОЖНОСТИ?

Цікаві помічення оголосив у лютеранськім теольогічнім семинарі в Ню-Йорку д-р О. Г. Пенкок, що від світової війни стояв на чолі кампанії за придбанням гроша для всіх протестантських лютеранських шкіл в Америці. Дослівно він сказав таке:

„В нас тепер надпродукція пасторів. Ми терпимо всі лиха, які терпить кожний переповнений ринок праці. Наша місійна політика зійшла на ніщо інше, як на засіб „забезпечення заняття“. Люксус, конкуренція і розбиття, коштує нас, лютеранів, від 25 до 30 мілйонів долярів річно. Ці гроші не лише втрачені, але ще й наносять шкоду, бо через конкуренцію ми тратимо впливи серед громадянства. Ми творимо національну американську культуру. Вона буде ворожа до церкви і до моральних переконань. Це буде міська культура, а не сільська. По селах люди живуть ближче Бога, ніж у місті. По селах є ще ідеалізм, а по містах матеріялізм. Мешканці заінтересовані у зверхніх признаках і в поспіху. Нова культура — це буде масова культура. Вона противна особистій культурі, противна індивідуальности і творенню характерів. Це буде радше культура агностиків і безбожників, ніж культура християнська“.

МОСКАЛІ-УНІЯТИ У ВІДНІ.

Невеличкий гурток москалів-уніятів у Відні ходився досі на свої богослуження до греко-кат. (української) церкви св. Варвари з І. окрузі, де для них правив о. Дм. Артемієв. Тепер дієцезальна влада призначила для вжитку тих москалів величаву барокову каплицю при абатстві св. Хреста. Їх духовні потреби буде відтепер обслуговувати о. Юр. Цебріков, переселений до Відня з Брюсселя. Його місце у Брюсселі заняв о. Артемієв.

З УНІЙНОГО РУХУ НА ПІВНІЧНО-ЗАХІДНИХ ЗЕМЛЯХ.

В селі **Колодежно** недалеко Ковля отворено і посвячено каплицю для нео-уніятів, що є під духовною опікою оо. Редемптористів з Ковля.

В **Тутовичах** на Поліссі посвятили вугольний камінь під гр.-кат. церковцю при участи священиків обох обрядів. Уніяти в тому селі творять 75 відсотків населення. Решта — то штундисти і православні.

В **Альбертині** (осідку місії оо. єзуїтів східного обряду) висвячені на священиків отсі Єзуїти: Іван Чорняк, Теофіль Горачек і Йосиф Ольшер. Обі останні, по народности чехи, покінчили фільософічні студії в єзуїтській колеґії в Кракові.

НОВА УКРАЇНСЬКА ПАРОХІЯ В ЮГОСЛАВІЇ.

В с. Церовляни пов. Градішка в Боснії та в околиці живе багато українських кольоністів-переселенців з Галичини. Ще перед війною мала бути в цьому селі заснована українська гр.-кат. парохія, але війна відтягнула цю справу й до Церовляни заїздив раз на місяць священик з Банялуки, віддаленої 50 км. Місцеві українці мусіли нераз полагоджувати свої справи у лат. костелі. Цього року справа змінилася. Заходом еп. Няраді 5. серпня Церовляни стали самостійною, черговою нашою парохією в Югославії; першим священиком у ній назначено о. І. Левицького. Парохіяни приняли нового душпастиря дуже втішно та сподіються, що й організаційна праця піде під його проводом у їх селі куди краще, як досі.

——o——

З природи й техніки.

РОЗПІЗНАВАННЯ НЕДУГИ З ДУГІВКИ.

В останніх часах дуже багато говориться про те, що з очної дугівки можна легко пізнати, чи хтось хорує або й хорував, чи був оперований, які части організму хорі і т. д. Людці, що ніби розуміються на тому, запевнюють, що стан цілого організму можна пізнати з краски, вирізу, плям, точок та тіни дугівки... Вони кажуть, що одна частина дугівки відповідає жолудкові, друга голові, третя кінчинам, четверта печінці і т. д.

Звідки взялися такі відважні твердження ляіків? Припадково підчас ловів на одного птаха-хижака зломано йому ногу. Кажуть, що в цій хвилі дугівка цього птаха негайно змінила свою краску. На цій основі знахорі збудували цілу „наукову“ систему. Не треба додавати, що таким робом вони шкодять суспільній гігієні: діягноза з дугівки затуманює хорого і він звертається по пораду до лікаря-фахівця часто запізно...

Перед „Лікарським Товариством“ Горішних Лужиць говорив лікар Фр. О. **Гесс** про те, як йому вдалося доказати неправдивість діягнози з дугівками, поставленої одним німецьким знахором. А саме привели перед знахора 11 хорих осіб. Їхні недуги були відомі усім крім знахора, який міг тільки обсервувати їх очі. Він не смів теж нічого говорити з хорими. Діягноза знахоря виявилася у всіх 11 випадках фальшивою. Як зразок подаємо кілька загальних фраз, висказаних знахором при оглядинні дугівки: „Мусіла бути якась операція; незначні сліди звапнення артерій; могли бути й боляки на жолудку; груди обложені; залозна система не працює, як слід“ і таким стилем дальше. Найбільше гумористичним був випадок із хорим, що мав зломане ліве рамя. Знахорова діягноза з дугівки звучала: нирки не функціонують як слід!

На жаль сумніваємося, чи ця розторощуюча критика діягностиків з дугівки переконає їх про недоцільність, а то й шкідливість їхніх метод.

ЯК В АНГЛІЇ ПОБОРЮЮТЬ БЛОЩИЦІ?

Англійські державні і комунальні власти взялися з незвичайною енергією до боротьби з насікомими по людських помешканнях. Найбільшу увагу звертають на те, щоби мешканці, які перепроваджуються зі старих, заблощичених мешкань, не забирали зі собою цих небажаних гостей на нові мешкання. Найкращу методу поборювання блощиць випрацював магістрат у Менчестер. Меблі усіх тих, що перепроваджуються, підлягають примусовому „загазуванню“ у перевозових меблевих возах. Заладування, газування, вентильовання та виладування меблів так зорганізоване, що ще того самого дня вечором люди, які перепроваджуються, дістають свої меблі (без блощиць) на нове мешкання. Таксамо поступають із меблями зправила у всіх більших містах Англії та Шкоції.

Крім меблів відчищують англійські власти цілі доми. Розуміється, що мешканці зпочатку нерадо дозволяли на примусове газування, одначе сьогодні йде усе легко, бо люди пізнали вигоду очищеного мешкання.

ПРОДУКЦІЯ ВУГЛЯ У 1933. р.

У 1933. р. видобули в цілім світі один мілярд 158 мілйонів тон вугля, себто на 3 відсотки більше ніж у 1932 р. (тоді видобули 1 мілярд 110 мілйонів тон.). Всетаки в порівнанні з 1910 р. видобули вугля на 0,7 відсотка менше. З викопаного в 1933 р. вугля припадає 84,7 проц. на камінний, 15,3 проц. на брунатний вугіль. Найбільше вугля добула Европа (52,78 проц.), відтак Америка (35,80 проц.), Африка, Азія та Океанія.

З держав дали найбільше вугля Зединені Стейти Півн. Америки, бо 340,4 мілйонів тон. Друге місце займає Англія (210,2 міл. тон), третє Німеччина (109,9 міл. т.). Дальше ідуть Совітський Союз (70,7 мілйонів тон), Франція (46,9 міл. т.), Польща (27,4), Бельгія (25,3), та Голяндія (12,6 міл. т.). В порівнанні з 1932 р. спадок продукції слідний в Англії, Польщі (з приводу конкуренції з англ. вуглем на скандинавських ринках!) та Голяндії, у всіх інших державах слідний зріст продукції.

Продукція коксу рівнялася у 1933 р. 87 мілйонам 842 тисячам тон (в 1932 р. 77 мілйонам тон), продукція брикетів рівнялася 47 мілйонам 841 тисячам тон (в 1932 р. 47 мілйонів 781 тисяч тон).

ЧОТИРИЦИЛІНДРОВЕ АВТО ЗА 1200 ЗОЛ.

Японська фабрика Джідоша Сеізо продає такі дешеві авта в цілій східній Азії, Японії, Китаю, Манджурії, Нідерляндських Індіях та на Маляйських островах. У слідуючім році задумує ця фабрика кинути свої авта ще дальше, а саме до Індії та східньої Африки, щоби там звести конкуренційний бій з европейськими й американськими автами.

БОРОТЬБА ЗА ТЕЛЕФОНІЧНИЙ ТРАНЗИТ.

Протягом останнього десятиліття держави Середньої Европи розбудували свої телефонічні мережі, дивлячись не тільки на потреби власної комунікації, але також і міжнародньої. Таким робом стараються вони теж забрати для себе ці доходи, що пливуть із посередництва між чужими державами. Особлива боротьба ведеться за телефонічний транзит до балканських держав та до Передньої Азії.

На першому місці слід згадати тут Німеччину. Вона має сьогодні знамениту каблеву мережу. Завдяки їй Німеччина має такі транзитові получення, як зі скандинавських держав та Англії до балканських держав, хоч коротша телефонічна дорога вела би зі Скандинавії через Польщу, Чехословаччину та Угорщину або з Англії через Францію, Швайцарію та Австрію.

Для опанування саме цього телефонічного транзиту з півночі і заходу на південний схід Европи поклала угорська поштова управа далекосяжні телефонічні каблі з Будапешту до Відня та з Будапешту до Сегед (біля румунсько-югославянсько-угорської границі). Австрія поклала свої каблі від угорської границі через Відень до німецької границі у Пассав та до швайцарсько-ліхтенштайнської у Букс. Крім цього розбудувала напрям з півночі на полудне, закладаючи телефонічні каблі з Відня до Чехословаччини (через місто Люнденбург), з Відня до Італії (через місточко Тарвізіо) та з Відня до Югославії (перед місточко Вільдон у Стирії).

Проектований кабель Европа-Єгипет-Індії піде мабуть з Будапешту через Сегед, Білгород, Софію до Стамбулу.

Югославянська поштова управа збудувала недавно уладження многократної телефонії у Білгороді. Таким робом одержала безпосередні лінії з Білгороду до Відня, Берліна, Софії і Стамбулу. З цього часу телефонічний транзит перекинувся швидко через Югославію, оминаючи Угорщину тому, що напр. телефонічна дорога з Берліна до Туреччини через Австрію і Югославію є значно дешевша ніж давніша через Австрію, Угорщину та Румунію.

Боротьба за телефонічний транзит у південносхідній Европі ще не закінчена; будуть її вести дальше, видосконалюючи технічні получення.

АНГЛІЙСЬКА АНТАРКТИЧНА ЕКСПЕДИЦІЯ.

Саме цього місяця вибралася з Англії на кораблі „Пеноля“ нова британська антарктична експедиція. Її завданням є досліди архіпеляг Ґрагама біля воріт т. зв. Західньої Антарктиди. Експедицією кермує Дж. Р. **Райміль**. Виправа дійде до острова Десепсіон близько архіпелягу Ґрагама і звідси буде старатися осягнути операційну базу, яка має бути в краю Герста. Цей край відкрив з повітря ще 1928 р. Вількінс. Експедиція Райміля буде послугуватися псами і літаком. Вернеться вона до Англії щойно на весну 1937. Тому, що маємо тут до діла з зовсім незнаними областями (край Герста та східний беріг краю Ґрагама), подрібний плян експедиції буде устійнений щойно на місці.

А. Л.

Подробиці страшної залізничої катастрофи.

ВАРШАВА, 2. 10. ПАТ. У залізничій катастрофі коло Кшешович є 10 осіб убитих, 20 тяжко ранених.

ХШАНІВ, 2 . 10. ПАТ. Внаслідок зудару двох поспішних поїздів два ваґони розторощені. Зпоміж убитих устійнено дотепер прізвища двох осіб а саме, Теодора Кишевського та Івана Барана. Тяжко ранені такі особи: 1) Тадей Маховяк — поліцай з Териополя, 2) Стефан Литвин — у голову, зі Станиславова, 3) Вільгельм Герберт з Кракова, начальник почтового амбулянсу, 4) Марія Баран зі Львова, 5) Майор Володислав Швед з Познаня, 6) Адам Наяков з Мисловиць, 7) Ян Чех з Ґлівії, зломані обі ноги, 8) Леопольд Патер з Кракова, 9) Вікентій Цайбер — зломана права нога, 10) Агата Пилатівна учителька з Познаня, 11) Ерна Гербст з Данціґу. Її немовля врятувалося, 12) М-р Ґостковський з Торуня, ранений з дружиною і двома дітьми, 13) Ґертруда Робачевська з Рибника, 14) Ґертруда Кальвінська та 15) Адам Луканський з дружиною з Кракова.

Убитих примістили в запльомбованій труплярні у Кшешовичах. Під румовищами ваґонів є ще трупи трьох убитих, які годі витягнути. На місце катастрофи приїхали представники влади.

ХШАНІВ, 2. 10. ПАТ. Прізвища убитих такі: 1) Іван Баран, емер. залізничий кондуктор, 2) адв. д-р Дзюбчинський — оба зі Львова, 3) Людвик Старах, залізничник, 4) 10-літня дівчинка, невідомого прізвища, 5) 15-літня Гербстівна з Данціґу, 6) Теодор Кишевський. У катастрофі було 6 осіб убитих, а дві померли.

В год. 12.50 розібрано розторощені ваґони. Тепер усувають румовища зі шляху. Ранених перевезли до Хшанова і до Кракова. Перерви в комунікації не було. На місце катастрофи прилетів літаком віцеміністер комунікації інж. Ю. Пясецький, дир. Ґроновський та інспектор Бончанський.

За прилучення Монґолії до Манджурії.

Московська „Правда" нарікає, що японські емісарі розвели широку акцію у внутрішній Монґолії та серед утікачів із зовнішньої (більшевицької) Монґолії за приєднанням цілої Монґолії до Манджу-ко. „Правда" пише, що до Манджу-ко прилучать спершу провінцію Чачар. Недалеко кордонів монґольської республики появилися вже японські панцирні самоходи.

Французькі літаки в Римі.

СТ. РАФАЕЛЬ, 2. 10. ПАТ. Нині в год. 8-ій рано вилетіло з Діжон до Риму 9 літаків. З ескадрою полетів 4-моторовий літак. Летунів привитає у Римі міністр летунства, а в четвер у Міляно Мусоліні. Ескадра вертається в суботу до Франції.

Шість осіб втонуло.

ЛЬОНДОН, 2. 10. ПАТ. 5 миль від Фолькстону корабель „Біяріц" виловив з моря рештки літака і шість трупів. Корабель їхав до Бульонь, але завернув назад до Фолькстон. На місце катастрофи виїхали рятункові кораблі, але не найшли дальших жертв катастрофи, бо море лютує, падає дощ і панує густа мряка. На летовищі у Крейдон відобрали тривожні сиґнали „ратуйте" невідомого літака, який не встиг вже подати своєї державної приналежности, ані означити географічної ширини.

—o—

Біблія в циганській мові.

БРНО, КАП. Д-р Манн, лектор анґлійської мови в університеті у Брні почав перекладати Біблію Старого і Нового Завіту на циганську мову. В тяжкій праці помагає йому кількох студентів циганів, які вчаться у Брні. Переклад натрапляє на великі трудноші, бо циганська мова є жарґоном ріжних мов тих народів, на території яких кочують цигани. Ні граматика ні правопис циганської мови не устійнені. Все ж таки перекладчик зі своїми молодими співробітниками сподіється, що всі труднощі поборе.

Повчаючий епізод з діяльности комуністів у Львові.

У звязку з останнім, досить голосним і вже зліквідованим страйком робітників у львівській фабриці цукорків та шоколяд „Бранка", скликала Дирекція фабрики мин. тижня пресову конференцію. На ній поінформовано представників львівської преси про підклад та ліквідацію цієї безперечно прикрої події.

Як вийшло з пояснень дир. Брандштетера, підтриманих низкою документів, — страйк мав свій підклад у комуністичній аґітації, яку започаткувала у фабриці ще перед роком, комуністка, 20-літня Саля Дінер. До її приходу, фабрика „Бранка", що істнує вже 63 роки, ніколи не переходила ніяких страйкових потрясень. Що більше, навіть в останні роки затяжної госп. кризи, не було у фабриці ніяких редукцій персоналу, а зменшення заробітків було мінімальне, що врешті устійнено в окремому договорі робітників з дирекцією, що обовязував до липня 1935 р. Завдяки уступчивости та компромісовости Дирекції дійшло врешті до цього, що в останньому часі фактично кермував фабрикою робітничий комітет 12 мужів довіря, складений з недолітків (19—21 років). Цей комітет, певний своєї сили, висунув несподівано 21. м. м. домагання підвишки платень на 10 прц., заплати за святочні дні, забезпечення 46-годинного тижня праці — а що найбільше характеристичне — ... *ня з праці тих робітників, що із подасть ... тет підчас переговорів!* Також дальші домагання як контракти праці на один рік, признання ... далі мужів довіря, заплати робітникам за час страйку — вказували наглядно на характер проголошеного страйку.

Страйк, що одночасно вибухнув, тревав кілька днів, при чому робітники в числі 350 осіб захопили фабричні забудування, не уступаючи ні кроку та не допускаючи урядовців фабрики до середини. З огляду на загрожені машини та дорогий сирівець, що був в магазинах, дирекція була примушена поліційно опорожнити забудування фабрики від страйкарів.

Закінчуючи свої пояснення дир. Брандштетер заявив, що з мин. понеділка праця у фабриці проходить вже нормально. З числа 320 страйкарів, принято назад до праці около 300 та приймається дальших, в міру зголошень. Одночасно запевнив дир. Брандштетер, що не думає нікому замикати можливости праці та заробітку і змагає до наладнання якнайбільш приязних відносин між робітниками та працедавцем.

НОВИНКИ

— **ПРИЙМАЮ ЯК ДАВНІШЕ в моїм дентистичнім заведенні Сикстуська 17 від 9—1 і від 3—6. Пльомбовання зубів, штучні зуби в золоті, плятині і кавчуку. Насс.** 366 2-3

— **З Українського Лікарського Товариства.** У пятницю дня 5. ц. м. в год. 19. відбудеться у домівці Товариства при вул. Чарнецького ч. 26. відчит д-ра Я. Малиса: Німецька хірурґія у 1914—1918 рр. 373

— **Останнє 19-е число „Жорен"** з 1. жовтня сконфісковане за рисунок „Українська „независима" преса". ~~Читачі „Жорен" будуть мусіти самі уявити собі, як виглядає незалежність цієї преси.~~ Осій Гольтіпака починає красномовним „посланієм" до післяплатників, в якому сильно плаче над власною недолею і сміється над чужою. Окрема наукова стаття дає ради, як платити передплату. Спосіб, найдений співробітником „Жорен" попросту ґеніяльний і його повинні би стосувати всі передплатники і всі адміністрації. Тому, що це число присвячене все пресі, з нагоди місяця преси, маємо ще другу статтю про те, що робити з таким поганим місяцем і третю Галактіона Чіпки про хиблену пропаґанду. Ці основні студії мають ілюстрації, як виглядає адміністрація часопису, коли до неї входить передплатник і як виглядають читачі ріжних наших орґанів: „Діла", „Вістей", „Народньої Справи", „Комаря" та „Жорен". Окрема ілюстрація показує клопоти головного редактора „Діла" підчас кінового страйку. Число прикрашують рисунки малого Ромця, поезії для всяких фірм великого Ромця, лист про пресу Панька Затирки, листи читачів до всяких редакцій і пів копи дрібних дотепів, які можна оповідати всім, що не читають „Жорен".

— **Власники кін і редакції.** Один із наших передплатників приніс нам цікаву інформацію, яку дістав від одного власника кіна у справі непримирного становища кінових підприємців у Львові. У союзі власників у Львові перевагу мають власники дрібних кін. Цих кін є більше, як великих. Вони найзавзятіше обстоюють проект, щоб кожна редакція мала тільки одну карту до всіх кін, бо тоді члени редакції ходитимуть виключно до великих кін, а ніколи до малих. Малі кіна матимуть нарівні з великими реклямy, яка не коштуватиме їх нічого і в заміну за це не будуть примушені відступати вільні місця.

— **Музей „Бойківщина" в Самборі** має від 30. VI. до 30. IX. ц. р. 186 катальогових чисел приросту, до ч. 3.454 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: палеонтольоґія 8, археольоґія 121, етнольоґія 102, різьби 10, ікони 3, церк. мистецтво 9, старі памятки 6, образи 1, портрети 6, старі матерії 1, монети 12, печатки 5, медалі 3, стара зброя 1. Архів і бібліотека: книжки 129, стародруки 1, рукописні книги 5, новіші документи 21, мапи 1, часописи 462, афіші 4, світлини 141, альбоми 1. Жертводавцями були: о. Бережницький О., рад. Бережанський В., д-р Білинський І., д-р Безушко В., Васішак Р., Волосанська М., Грушкевичівна О., о. Ґмитрик С., Децик І., Іосипова С., о. Карпинський П., Карпінська О., Карпушівна Ю., д-р Кобільник В., д-р Крипякевич І., Климович М., Костів Ю., Ладанай С., Ладежинський Я., рад. Лашкевич Ю., Т-во „Лемківщина", д-р Максимчук І., проф. Мартинець Г., д-р Мельник А., дир. Менцінський С., Микитів..., Михалічко З., Накрийко В., Нахт І., проф. Пикач І., д-р Рабій Ю., Саварин М., д-р Скорик М., Сусуловська С., Сонєвицька Л., Стахур С., дир. Ткач О., Т-во Наукове, Львів, д-р Фальковський І., д-р Федак І., проф. Филипчак І., Шех Р., Янсвичева М., о. Янковський, Ярема П. — Управа складає отсим подяку Союзові Українок у Львові, за посередництвом котрого філії в Калуші, Сколім, Старому Самборі та Самборі переслали свої експонати з етнографічної виставки з нагоди Жіночого Конґресу у Станиславові для нашого музею. Щиру подяку складає Управа музею Високопов. п. проф. д-рові Перемиславові Домбковському, визначному ученому, за вставленням котрого Наукове Т-во у Львові жертвувало до нашої бібліотеки комплет „Актів городських і земських" та інші наукові твори, вартости понад 1000 зол. Коли зважити, що комплет „А. Г. і З." є одиноким у нашому місті та ще до того доступним для всіх охочих до праці і що між жертвованими науковими творами є багато високої вартости праць самого проф. д-ра Домбковського, то з подякою стверджуємо ще раз благородний жест Жертводавця. — **Управа Музею „Бойківщина" в Самборі.**

— **Управа Союзу Українок Еміґранток у Варшаві,** цим складає сердечну подяку іменем союзу та батьків, за приміщення на літні вакації дітей незаможніх еміґрантів б. козаків української армії, Філії Союзу Українок в Раві Руській, Кружкам Союзу Українок в Любичі Князях і Любичі Камеральній, Високодостойному п. отцеві Г. Заяцеві та Добродіям-громадянам і громадянкам: Гнідець М., Гафткович В., Головка Т., Дембіцькому І., Канціорові І., Луцейкові І., Сичові І., Сич П., Хмільові Т., Штмаді В.

— **Школа ім. о. д-ра Г. Костельника.** Українці з Руського Керестура в Юґославії внесли до мін. освіти у Білгороді прохання дозволити їм назвати в цьому селі школу ім. о. д-ра Гавриїла Костельника, якого бачванські українці вважають найбільшим своїм поетом. Міністерство прихилилося до побажання керестурців і їх школа матиме відтепер справді таку назву.

— **Перед „Днем доброти для звірят".** В перших днях місяця жовтня пригадується звичайно „Ліга оборони звірят" у Львові памяти співгромадян, уладжуючи „День доброти для звірят", бо в тім місяці припадає свято і відживає спомин великого опікуна звіринного світа, св. Франца з Асижу. Далекий він від нас віками і національністю, але рідний саме тим, що над усе любив природу і тим обєднує всіх людей доброї волі. До них апелює Ліга по поміч і співпрацю та просить вступати в ряди її членів. Завдяки помочі всіх трьох Митрополичих Ординаріятів у Львові будуть виголошені в тому дні відповідні повчальні проповіди про опіку над звірятами, яка вимагає докладної реформи. З ідеями Ліги запізнасть суспільність летючка, роздавана на вулицях, і відповідний відчит, виголошений у радіо.

— **Ліцитаційна продажа військових коней.** В пятницю 5. жовтня ц. р. в год. 8.30 на міській торговиці (коло міської різні) відбудеться ліцитаційна продажа військових коней.

— **Львівська хроніка.** У понеділок, коло 9-ої год. вечором на залізничім шляху в Старім Знесінню залізничий сторож знайшов непритомну молоду жінку, убрану в піжаму та плащ. Лікар ствердив дві рани на голові. Поліція устійнила, що це 31-літня Павлина Пелех. Тяжко ранену відвезли до шпиталю. Кружляють поголоски, що її зґвалтував невідомий справник, а опісля поклав на залізничім шляху. — При вул. Театинській 19-літній злодій Роман Слука вирвав торбинку з 19 зол. Емілії Гольцер. Прохожі схопили злодія і відобрали гроші. — В. Прокіп, студент медицини повідомив поліцію, що злодій Е. Бяловонс відгрожується йому побиттям за те, що обтяжив його на розправі.

— **Краєва хроніка.** У Бориславі 54-літня Марія Пйонткевич убила в суперечці Еву Дезаковську, яка піднаймала в неї помешкання. М. Пйонткевич арештували. — У лісі бар. Гредля, найшли трупа гаєвого Йосифа Гаврилова, за яким від кількох днів пропав слух. Гаврилів згинув від стрілу в плечі мабуть з рук чигуна (дикого стрільця). — У селі Безбрудах пов. Золочів чотирьох замаскованих справників увійшли вечором до городу війта Михайла Погорільця. Зустрівши сторожа Петра Качковського домагалися, щоби він збудив війта. Коли Качковський почав утікати, один з напасників почав за ним стріляти з револьверу, але не зранив його. Після того напасники втікли. — У Коломиї адм. влада розвязала проф. фризієрський союз, бо закидає йому, що поширював протидержавну діяльність під впливом КЗУ. — Поліція арештувала Як. Ґайстлінгера з Ґельзендорфу (Стрийщина) під закидом підпалу власних будинків, щоби дістати асекураційну премію. — Слідча влада в Перемишлі веде слідство в справі Арона Гольвендера, який підробив підпис о. Колянковського на 200 зол. — Станиславівський суд засудив на три роки знахорку Марію Заяць, що недозволеною операцією спричинила смерть своєї пацієнтки Цесіковської.

— **Паліеві спалили руку.** В селі Бобри селяни зловили Станислава Ушко, який підпалював хату. Від пожежі згоріли сусідні будинки. Обурені селяни тяжко побили палія, а опісля спалили йому в пожежі руку, якою підложив вогонь. Поліція вирятувала палія і тяжко раненого та непритомного відвезли до шпиталю.

— **Кара смерти за шпигунство.** Наглий суд у Луцьку засудив Івана Маркевича на кару смерти за шпигунство.

— **Засуд 34-ох комуністів.** Суд у Луцьку засудив 34-ох підсудних за приналежність до К. П. З. У., а деяких ще й за підпал військового осадника Торуня. Трьох головних підсудних Мацьоху, Лядюка і Вітюка по 12 років і втрату громадянських прав на 10 років; 4-ох по 6 років; 3-ох по 4; 5-ох по 3; 2-ох по 2 і пів; 15 по 2; один півтора року та один на рік з припиненням кари на 3 роки. Всім засудженим відібрано громадянські права від 5 до 10 років.

— **Централя фальшивих печаток і документів.** У Рівному поліція перевела ревізію в помешканні кравчині Лукії Петровської і відкрила велику кількість, добре підроблених, округлих, гумових печаток ріжних державних та самоврядних урядів. Крім того поліція забрала фальшовані друки, бляикети та документи. Петровську арештували. Одночасно в Берестї над Бугом арештували її любчика Юрія Мільчевського чи пак Леонарда Зелінського. Арештування відбуваються теж на терені цілої Польщі.

— **За приналежність до ОУН.** Окружний суд у Луцьку на виїздній сесії у Володимирі засудив Тимотея і Володимира Процикiв, студентів богословія у Львові по 4 роки вязниці за приналежність до ОУН, а Василя Кисіля на 3 роки. Всіх 3-ох засуджених засудив суд на втрату громадянських прав на 8 років.

— **Держава без парляменту.** На міжнародній парляментарній конференції у Стамбулі чехословацький делегат поставив внесок, щоб на конференцію допустити теж представників Совітського Союзу, з огляду на те, що С. С. увійшов до Ліги Націй. На це відповіли йому, що у С. Союзі нема парляменту.

— **Страшний апарат.** Професор берлінського університету Бурген-Віллінґен винайшов апарат, який назвав пластометром. Ця машинка накладена на голову дозволяє за кілька хвиль означити, чи дана особа належить до арійської раси, а навіть показує, який процент неарійського елементу має в собі нещаслива жертва. Тепер уже не треба буде предкладати метрик ані генеальоґічних дерев у Німеччині — поставлять громадянина під апарат і скажуть: „Виїзджай на чужину шукати своїх предків неарійського походження!"

— **Бійка адвокатів.** У палаті справедливости в Парижі дійшло до бійки між адв. Кальзан і Гупертом. Перед кількома місяцями адв. Гуперт намагався скінчити самогубством з приводу афери Ставіського. В понеділок 1. жовтня ц. р. Гуперт прийшов до суду і тут його Кальзан привитав словами: „Не пустимо того пана. Геть з Гупертом". Обох адвокатів підчас бійки розділили їхні товариші.

— **Нешкідливий світильний ґаз.** Міська управа нім. міста Ґамелін рішила виробляти у газових фабриках ґаз, очищений від усяких шкідливих домішок. Ґаз цей дорожчий і навіть, коли хто хоче, не може ним отруїтись.

— **Бюрократична помилка.** Громадянка міста Ліси Андрієнна-Марселя Барбіє маючи 24 роки рішила вийти заміж. Для цього чомусь досі вимагають метрики. Вона написала за метрикою до рідного містечка. Метрика прийшла, але на імя її брата, що помер 10 літ тому. У маґістраті в книгах її похоронили. Бідна дівчина мусить чекати аж суд окремою постановою її воскресить, тоді вона зможе взяти шлюб.

— **До купецтва треба мати голову.** Коли Гітлер прийшов до влади, у Берліні і в більших провінціяльних містах Німеччини, уряд сконфіскував більші крамниці. Між іншим секвестрував теж знамените підприємство Тітца, з якого розігнав усіх жидів, посадивши на їх місце фашистівських урядників. Тепер оголосили справоздання з цієї фірми: 5 і пів міліонів дефіциту.

— **Де є Троцький?** Були цими днями звістки, що Троцький перебуває в Еспанії. Паризький „Матен" повідомляє, що має інформації з достовірних джерел, що Троцький досі сидить у Франції, бо ніодна держава не хотіла його впустити на свою територію.

— **Ріжні вістки.** Льондонська міська рада рішила від 1. листопада знизити ціну комірного в усіх міських домах. — Віденський суд засудив князя Рудольфа Віндішґреца, правнука Франца-Йосифа на 2 міс. вязниці за необережну їзду автом, яке розїхало людину. — Число безробітних в Австрії меншає; цього року є там на 37.000 менше, ніж минулого, в якому було 247.000. — Міжпарляментарний конґрес, що радить у Стамбулі рішив скликати міжнародню конференцію для реформи календаря. — Совітський Червоний Хрест жертвував 100.000 єн на поміч японським жертвам тайфуна. — У 79 р. життя вмер німецький портретист Гуго Фоґель; він намалював знаменитий портрет Гінденбурґа, що був дуже популярний підчас війни. — На приказ Гітлера фільма, що зображує недавній націонал-соціялістичний конґрес у Нюрнберзі, буде називатись „Свято волі".

— **Банкротство цирку.** Один із найбільших світових цирків Гляйха збанкрутував підчас своїх останніх виступів у Празі. Артисти віддавна не діставали платні, а суд положив руку на касу. Більшість звірів відкупив празький звіринець. Сотні артистів і служби залишилось на вулиці.

ДИВОГЛЯДИ.

НАЙМОЛОДША ФАШИСТКА

Новонароджена італійська княжна Марія-Пія має тиждень. Центральний комітет скавтів фашистів у Міляно записав її святочно між своїх членів. Вона не протестувала.

СТРАХ ЛІКУЄ.

Жінка одного торговця у Льондоні втратила 4 роки тому мову підчас одної пожежі. Лікарі не могли їй нічого помогти. Цими днями авто роздушило на смерть її чоловіка. Коли вона почула це, крикнула з жаху так сильно, що втратила память. Прокинувшись з памороків почала говорити, якби ніколи й не була німою.

ЗЛОЧИНЕЦЬ ДИРЕКТОРОМ БАНКУ.

У бразилійському місті Мапа помер цими днями директор банку Леон Шарбуа. З його заповіту виявилось, що він ніколи не був банковцем у Франції, звідки буцім-то приїхав, а що втік попросту з каторги в Каєн, засуджений як грабіжник і душегубець. 22 роки тому приїхав він до Бразилії і як банковець доробився майна.

Із судової салі.

ПІД ЗАМІТОМ ОРҐАНІЗУВАННЯ ПРОТИШКІЛЬНОЇ АКЦІЇ.

У Станиславові відбулася перед судом присяглих розправа проти **Івана Мороза й Миколи Рибака** з Грушки, пов. Товмач, яких прокуратура потягнула до відповідальности за орґанізування в тій громаді протишкільної акції. Зокрема акт обвинувачення закидав обом названим громадянам, що вони послугувались власними дітьми, які за їх намовою виривали з шкільних книжок портрети державних достойників, не хотіли співати в школі польських патріотичних пісень ані писати на такі теми польських задач, а домагались навчання у школі рідною українською мовою і співання пісень у тій-же мові. У висліді розправи засудили **Івана Мороза на 1 рік вязниці, а Миколу Рибака** увільнили.

З нових видань.

Олена Ржевецька: НА БЕРЕГАХ ГОРИНЯ. Львів, 1935., ст. 48. Накл. Українського Т-ва Допомоги Емігрантам з України.

І заголовком і зверхнім виглядом книжка не привабить читача. Нема навіть підзаголовка. Може ще хто подумати, що це спомини з подорожі по славній річці і не пригадати де вона. Це оповідання і писане так, начеб це мала бути повість. Хоч зв'язко, але з такими деякими подробицями, що моглиб послужити на ширший малюнок.

Хто читав Гамсунового „Пана", зараз пригадає схожість. І тип героя і середовище, в якому він обертається — ліс, мають той самий запах. Відлюдок із такими нервами, що важко рішити, чи це сильна воля, чи звичайні примхи неврастеніка, який утікає на лоно природи відпочити серед праці, забутись. Любовна історія теж не зовсім свобідна від цього впливу.

Оповідання написане цікаво, нешаблььоново. Є в ньому дрібні помічення, доступні тільки для спостережливого ока і людини з життєвим досвідом. Є теж дещо із того привязання до людей, що охоплює вас теплом ціннішим, ніж усякі премудрі стилістичні викрутаси.

„Коло стації стояв поїзд. Напевне ніхто з тих, що сидять у поїзді, і в думках своїх не мають того, що тут ось, недалеко від них, під високим безкраїм небом, іде вночі самотна людина, в плечі її попихає (?) легенький вітрець і помагає їй нести тягар золотого щастя. А щастя в цієї людини так багато, що вона може поділитися ним із людьми в поїзді. Так, так, скажіть тільки їй — і вона поділиться з вами!"

Характеристична риса цього оповідання, що в ньому нотки радощів — точніше: бажання цих радощів — переплетені з глибоким сумом. Це не стилізована композиція, а підглянена душа людини. Просто, природно:

„Час минає. Поїздів пасажирських не чути, їдуть лише товарові. Проспівали другий раз півні, на сході небо поблідло. Дивлюся на Квочку й Волосожар, відшукую зорі на Чумацькій дорозі, але їх нема. Я вже зовсім стратив надію, коли несподівано зовсім близько почувся знайомий голос.

„Продзвенів у повітрі чистий, як кришталь, і збудив притихлу тугу в мойому серці. Заспівали два жіночі й один чоловічий голос".

Оповідання залишає жаль, що кінчиться таким обривистим акордом. Може і непотрібно трагічним. Іще раз пригадуємо Гамсуна. Тут уже мотив з вужем нагадує його пєсу „У кігтях життя". Та може це тільки припадкова асоціяція. Жаль ще одного. Таке оповідання на 48 сторінок (хоч і великих) пропаде серед книжок. Якби мало поруч себе ще два три інші, булаб уже справжня книжка і навіть можнаб щось більше сказати про обсяг та прикмети таланту авторки.

м. р.

СПОРТ.

ХОДОРІВ. УКРАЇНА II. — ЦУКРОВНЯ 5:1.

В мин. неділю гостила в Ходорові II. дружина (резерва) України, яка розіграла товариські змагання з місцевою Цукровнею, що має марку дуже сильної дружини. Резерва України грала одні з кращих змагань сезону і своєю концертовою грою викликувала просто подив серед численно зібраних видців. Це була пропаганда копаного мяча у найкращому розумінні цього слова.

ЛЮБАЧІВ. СОКІЛ (ЯВОРІВ) — ХОРТИЦЯ (ЛЮБАЧІВ) 0:3 (0:0).

Дня 27. 9. ц. р. відбулися в Любачеві змагання, які в значній частині мали заважити, котра з дружин поїде змагатися до Львова. Ставка була велика і змагуни дали зі себе якнайбільше, а яворівці булиб залишили якнайкраще враження, колиб не кінцевий інцидент. У першій половині гри помітну перевагу має Хортиця, яка в тім часі не використала аж двох карних. Сокіл має лиш небезпечні пробої, які переводить переважно ліво-криловим. У другій половині гра рівнорядна. Акції дружин постійно змінюються. В 20 хв. оборона Сокола завиняє третього карного, якого використовує Козій. На 8 хв. перед кінцем з пробою Сокола паде на ворота Хортиці стріл, який відбивається від канту горішньої поперечки і який ловить воротар Хортиці Дубик. Тут дійсно булоб і найкращому судді рішити тяжко, чи ворота були, чи ні. Але коли суддя рішив, що воріт нема, то це ще не причина, щоб дружина сходила з грища, як це зробив Сокіл; бо це і неспортово, і до того така дружина на основі правил дістає воковер 3:0 в користь противника. По відході Сокола суддя п. Гайдук відсвистав воковер у користь Хортиці. Зі Сокола вирізнились лівокриловий Ізидор і Мартинович, з Хортиці Гуль і Вахняшин з оборони. Слабший того дня був Лешківець.

ВИЇЗД УКРАЇНИ ДО ТЕРНОПОЛЯ.

На найближчу суботу (6.) і неділю (7. X.) виїзджає І. дружина України до Тернополя. В суботу розіграє Україна товариські змагання з Кресами, в неділю з По... діллям.

НАШІ СПОРТ. КЛЮБИ В ЮГОСЛАВІЇ.

Як довідуємося з югославянських часописів, у Шиді відбулися змагання в копаному мячі двох українських спортових дружин: „Русина" з Руського Керестура і „Слоги" з Шиду. Змагання зібрали на площі багато гостей. Технічно краща дружина Шиду виграла з „Русином" 3:2.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Юхим Фомошиня: ДЕ ПРАВДА? На тлі терпільських релігійних відносин. Станиславів, 1934. Накладом автора.

ЖУРНАЛИ.

„НОВА ХАТА", журнал для плекання домашньої культури. Рік X. Ч. 10. Львів, жовтень 1934. Зміст: І. Наріжна: Вийду в сад. Входимо в десятиліття. Ред. Жіночі клюби. К. Малицька: Балачка про котів. С. Ол. Федорчак: Вплив мешкання на психіку людини. С. Модерне уладження мешкання. Л. Б.: Дещо про ... Пані дому. О. Літинська: Кімнатні квіти. Д. Білевич: Дефіляда змагунок. Діточі садки. Інж. Ст. Чикович: Льон — коноплі — вовна. І. Б.: Зайдіть до нас. В. Д. Коннор-Віленська: Лисенки й Старицькі.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ, ілюстрований журнал історії та побуту. Р. VI. Ч. 10. Львів, жовтень 1934. Зміст: М. Лебединський: Вирушили в похід. Д-р Ник. Гірняк; Вишкіл Українських Січових Стрільців. Б. Гнатевич: Дядько Іван. Р. Л.: Дещо з історії ІІІ. групи „Глибока" VIII. самбірської бригади. Д-р Я. Ганкевич: Умова в справі ранених, полонених та інтернованих. о. Йос. Іванець: Вольфсберг. Д-р М. Р.: Останній козацький похід за гетьманування Богдана Хмельницького (1656 — 1657). За поголовне членство „УКТОДІ".

„ВІСТНИК", місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Рік II. Книжка 10 Львів, 1934. Зміст: Евген Маланюк: Моя Мадонна. З подорожнього нотатника. Улас Самчук: Жарт життя. Пер. Домінік: На приказ. Юрій Липа: Селянський король. Денис Лукіянович: Наталія Озаркевич - Кобринська у своїх заповітах. М. Ґоца: Універсалізм. Бенжамен Креме: Мистецтво й демократія. О. Думін: Про причини ограничення чисельности УСС. М. Кордуба: Де перебував Шевченко під кінець 1843 і 1844 рр.? Д-р Донцов: Точка над і. М. Л.: З пресового фільму. Бібліографія.

„НАШ ПРИЯТЕЛЬ", місячний журнал для молоді. Рік XIV. Ч. 3. Львів, жовтень 1934.

„MORZE", organ Ligi morskiej i kolonjalnej. Rok IX. № 10. Warszawa, październik 1934.

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 3. X. год. 7·30 веч. „Марголт". Г. Касперовича. Премєра.
Четвер, 4. X. год. 7·30 веч. „Я переміг кризу".

Театр Ріжнородностей.

Середа, 3. X. год. 7·30 веч. „Мякун" комедія Дейвіса.
Четвер, 4. X. год. 7·30 веч. „Товаріщ".

Кіна.

АТЛЯНТИК: „Чар віденського вальса" (Лео Слезак, музика Штравса).
ГРАЖИНА: „Бару" і „Страшна ніч".
КОПЕРНИК: „Передмістя". (Волес Бері)
МАРУСЕНЬКА: „У неволі джунглі" та ревія.

Закордонне радіо.

Середа, 3. жовтня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт. 15·40 Для молоді, 16·10 Форт. твори Брамса, 16·55 Пісні, **Прага** (470,2) 15·55 Танк. муз., 21·00 Концерт, **Париж** (1649) 20·45 Симф. концерт, **Штрасбург** (349,2) 20·30 Вечір оперетог, **Білгород** (439,8) 16·30 Спів, 19·35 Слов. музика, **Любляна** (569,3) 20·45 Спів. квартет, **Берлін** (356,7) 18·30 Камер муз (скрипка, форт.), **Кенігсвустергавзен** (1571) 18·55 Фінляндська муз., 21·00 „Проба в опері" ком. оп. Льорцінга, **Кельн** (455,9) 17·15 Хор. пісні, **Мінхен** (405,4) 19·00 Муз. дрібнички, **Будапешт** (549,5) 17·00 Популярні арії в супр. циг. орх. **Міляно** (368,6) 11·30 Тріо, 17·10 Кам концерт, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 20·45 „Корабель-марево" оп. Р. Вагнера.

Четвер, 4. жовтня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, 15·40 Для дітей, 17·10 „Франц із Асізі" кантата (хор, вок. квартет, скрипка, форт.), 17·10, Скрипка, 19·30 Пісні, **Прага** (470,2) 17·20 Літ. рецитації, 19·30 Концерт, **Париж** (1649) 20·00 Камер. концерт, **Білгород** (439,8) 17·00 Популярні мельодії, **Берлін** (356,7) 9·45 Для дітей, 19·00 Віольончеля, **Гамбург** (331,9) 23·00 Спів, **Кельн** (455,9) 16·00 Вес. полудне, 17·20 Тріо б-дур Бетовена, 20·10 „Юлій Цезар" траг. Шекспіра, **Мінхен** (405,4) 14·20 Солісти, **Ленінград** (1224) 18·00 „Князь Ігор" оп. Бородіна, **Будапешт** (549,5) 12·05 Концерт, 19·00 Спів, 23·00 Циг. орх., **Міляно** (368·6) 16·45 Для дітей, 20·45 „Шопен" оп. Орефіче, **Рим** (420,8) 17·00 Вок.-інстр. концерт, 20·45 Концерт при участі скрипака Де Віто.

Львівське радіо.

Середа, 3. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 20·15 Рекл. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Великі артисти як виконавці власних опер (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Збіж. біржа 15·40 5 хв. вітру від моря, 15·45 25-ті роковини тайного скавтівства в Галичині, 16·00 Гр. пл., Театр. нов. Сільва рерум. 17·00 Концерт муж. і хлоп. хору, 17·25 Для жінок, 17·35 Спів, форт., 17·50 Спорт. порадник, 18·00 Наука стенографії, 18·15 Камер. концерт, 18·45 Чи та як можна боротися з крівою, 19·00, 19·30 Концерт манд. орх., 19·20 Балачка, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Міцкевичівський веч. 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Бал в нім. мові (з міжнар. зізду географів), 21·43 Спів, 22·15, 23·05 Танк. музика.

Четвер, 4. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольог. вістки, 12·10 Любі звірята (балачка, оповідання, пісоньки), 12·30 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці, 13·10 Польські танці (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Збіж. біржа, 15·45 Балеві недискреції (муз. авд.), 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 Театр Уяви: „Це мусить побідити" (сміховинка), 17·50 Листи та програми, 18·00 Сільва рерум, 18·05 „Гоголь" (125-роковини уродин), 18·15 Концерт (альтівка, форт.), 18·45 Що читати, 19·00 Спів у супр. форт., 19·20 Балачка, 19·30 Твори на ксильофонову орх., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·000 Легка муз., спів, форт., 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт (орх. скрипка, форт.), 21·45 Між вуглям і магнесом, 22·15 Пять найгарніших голосів світа (Пампаніні сопр.; Веляскез мцосопр.; Алькаіде тенор; Страчаре баритон; Пасеро бас) із гр. пл., 22·45 Музика з гр. пл., 23·00 Комунікати, 23·00 Сальонове тріо (скрипка, віольончеля, фортепян).

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·24 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·87, Париж 34·89, Берлін 213·00, Ціріх 172·68, Амстердам 358·70, Прага 22·06, Італія 45·38, Нюйорк кабель 6·26 1/2, Нюйорк чеки без трансакцій.

Акції та цінні папери.

Банк Польський 93·75 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 2. жовтня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг. масла десерового	1·90	зол.
1 л. молока	0·14	„
1 л. сметани	0·60	„
1 к. яєць	2·55—2·60	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 3. жовтня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Ґловацького 23):

Курята і кури пріма за 1 кг.		0·90	зол.
„ „ II кл.	„	0·50	„
Індики і пантарки пріма	„	1·00	„
„ „ II кл.	„	0·70	„
Качки I кляса	„	0·70	„
„ II „	„	0·50	„

Тенденція спокійна.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.